

Інформаційне суспільство та лабіринти репрезентації

Святослав Вишинський

Відділ філософської антропології, Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди
НАН України, УКРАЇНА, м. Київ, вул. Трьохсвятительська, 4,
E-mail: s-vyshynsky@vkursi.com

Abstract – The theses deal with the problems of construction of the network reality and its upcoming challenges. Tendencies for the duplication of reality and for pluralisation of the virtual identities are the same tendencies that threaten mankind with probable loss of personal freedom. As long as modern technologies provide mass communication they deprive of privacy, making every single word, symbol or thought a part of transparent data systems.

Ключові слова – ідентичність, реальність, віртуальність, комунікація, інформація, постмодерн.

I. Вступ

Наростаючі темпи інформатизації суспільного життя з одного боку та віртуалізації особистого життя – з іншого – породжують проблеми, з якими людство у своїй історії ще не зіштовхувалося. Адже перспективи абсолютної інформаційної прозорості і доступності в не меншій мірі означають і виклики свободі, можливості повного контролю не тільки над соціальним та особистим життям індивіда, але й імманентних сфер його свідомості, які завжди залишались цариною «за сімома замками».

II. Умови комунікації

Будь-яка нормальна комунікація в сучасному світі унеможливорюється фігурою підглядаючого («наглядача») з огляду на усвідомлення самої його присутності («Старший Брат дивиться на тебе» [2]). Завдяки можливостям цифрових технологій та їхньої всеохопної імплементації картезіанське *ego* перетворюється на гуссерлівське *cogitata*, розчиняючись у великих знакових системах, якими є легальні та нелегальні бази даних. У свою чергу, в «дані» переводяться навіть на перший погляд автономні об'єкти та сфери життєдіяльності (від сфери особистих переживань, культури і мистецтва до глобальної економіки). В інформаційну епоху базою даних стає весь світ – чи, точніше: спосіб реценції світу тотально інформатизується, поступово заступаючи собою дійсність. У тій же мірі стає фікцією трансцендентальність «Я»: всі виміри свідомості перетворюються на феномени зовнішнього порядку – навіть раніше виключно імманентні та самоочевидні. Внутрішній світ, позбавляючись «ешелонів захисту», незримо відкривається Іншому – до того ж переважно без явного примусу, а через широкий інструментарій

soft power. При тому, що умовою глибинної інтерсуб'єктивної взаємодії залишається її приватність, забезпечувати її стає практично неможливо навіть у сфері offline.

III. Інформаційна В'язниця

В реаліях інформаційного світу збереження приватності та внутрішніх вимірів буття, глибинної ідентичності можливе або через цілковите вимкнення з інформаційної (а, отже, і соціальної) реальності (Дикун [3] у «Прекрасному новому світі», юнгерівський Waldgänger [1]), або через маскування, творення паралельного світу в самій її тканині (Анарх [4]) та на її задвірках (сценарій «Матриці»). Тим не менше, соціальна, культурна, політична, інтимна сфери вже сьогодні майже повністю деанонімізовані – у значній мірі через незримий «примус до комунікації», включення всіх сфер життя у високотехнологічні ланцюги. Вільний індивід позбавляється права бути повноцінною частиною цивілізованого світу, не делегуючи йому, крок за кроком, усе більше інформації про себе або через себе. Саме буття людини перетворюється на безкінечний – прямий та опосередкований – автонаратив. Відтак, тільки в таких умовах по-справжньому актуальним стає оруелівський «мислезлочин» [2], адже мислення, переведене в інформаційний потік, стає єдиною формою самого буття як невинної авторепрезентації та ретрансляції навіяних образів і смислів. Парадоксальним чином збільшення інформаційної прозорості перетворюється на засіб поневолення, стимулюючи пошуки нової вуалі.

ВИСНОВОК

Ми змушені констатувати той факт, що саме в добу наймасштабнішої інформатизації свобода слова і навіть свобода думки загрожені найбільше. На поч. ХХІ ст., коли, завдяки технічному прогресу, відкриваються вже не таємниці Всесвіту, а таємниці душ, найвищою цінністю стає самотність, а найвищим проявом свободи – можливість мовчання, забезпечені не лише у сфері віртуального, але і як виключне право людини на реальність.

Література

1. Козловски П. Миф о модерне : Поэтическая философия Эрнста Юнгера / Петер Козловски. — М. : Республика, 2002. — 240 с.
2. Оруэлл Дж. 1984 / Джордж Оруэлл // «1984» и эссе разных лет / Джордж Оруэлл. — М. : Прогресс, 1989. — С. 22—208.
3. Huxley A. Brave New World / Aldous Huxley. — New York : Bantam Books, 1968. — 178 p.
4. Jünger E. Eumeswil / Ernst Jünger. — New York : Marsilio Publishers, 1993. — 384 p.